

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
NÁRODOHOSPODÁRSKA FAKULTA

Evidenčné číslo: 101008/B/2024/36145173758152964

Riadenie osobných rizík jednotlivcov a domácností

Bakalárska práca

2024

Nikoleta Malá

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
NÁRODOHOSPODÁRSKA FAKULTA

Riadenie osobných rizík jednotlivcov a domácností

Bakalárska práca

Študijný program: financie, bankovníctvo, poisťovníctvo

Študijný odbor: ekonómia a manažment

Školiace pracovisko: Katedra poisťovníctva

Vedúci záverečnej práce: Zuzana Brokešová, doc., Ing., PhD.

Bratislava 2024

Nikoleta Malá

POĎAKOVANIE

Moje poďakovanie patrí vedúcej mojej záverečnej práce doc. Ing. Zuzane Brokešovej PhD., za odborné rady a predovšetkým za ochotu vždy poradiť.

ABSTRAKT

MALÁ, Nikoleta: Riadenie osobných rizík jednotlivcov a domácností. – Ekonomická univerzita v Bratislave, Národohospodárska fakulta; Katedra poisťovníctva. – Vedúci záverečnej práce: doc. Ing., Zuzana Brokešová, PhD. - Bratislava: NHF, 2024, 32 strán

Cieľom záverečnej práce bolo identifikovať využitie základných metód financovania rizík v krajinách Vyšehradskej štvorky. Práca je rozdelená do troch kapitol. V prvej kapitole sme sa zamerali na teoretické vymedzenie riadenia rizík jednotlivcov a domácností. Druhá kapitola sa venuje detailnému rozboru cieľov a metód, ktoré boli použité na vypracovanie praktickej časti práce. V poslednej kapitole sme sa venovali výsledkom a diskusii pre každú krajinu Vyšehradskej štvorky zvlášť. Následne sme vykonali korelačné analýzy na porovnanie vzťahu medzi tvorbou úspor a poistením aj pre celú skupinu krajín. Na základe vykonanej analýzy môžeme konštatovať, že sila vzťahu medzi tvorbou úspor a poistením v skúmaných krajinách je slabo až mierne lineárne závislá.

Kľúčové slová: riadenie rizík, jednotlivci, domácnosti, úspory, poistenie

ABSTRACT

MALÁ, Nikoleta: Personal and household risk management. – University of Economics in Bratislava. Faculty of National Economy; Department of Insurance. – Thesis supervisor: doc. Ing., Zuzana brokešová, PhD. – Bratislava: NHF, 2024, 32 pages.

The aim of the final thesis was to identify the use of basic risk financing methods in countries of the Vyšehrad four. The work is divided into three chapters. In the first chapter we are focusing on the theoretical definition of individual and household risk management. The second chapter deals with a detailed analysis of the goals and methods that were used to develop the practical part of the work. In the last chapter, we are focusing on the results and discussion for each country of Vyšehrad four separately and subsequently also for the entire group of countries, we performed correlation analyzes on comparing the relationship between creation of savings and insurance. Based on the performed analysis, we can stand that that the strength of the relationship between the creation of savings and insurance in the studied countries is weakly to moderately linearly dependent.

Key words: risk management, individuals, households, insurance

Obsah

Úvod.....	8
1 Súčasný stav riešenej problematiky doma a v zahraničí	9
1.1 Pojem riziko	9
1.2 Vymedzenie a význam riadenia rizík.....	9
1.3 Proces riadenia rizík.....	10
1.4 Metódy riadenia rizík	12
1.4.1 Ovládanie rizík	12
1.4.2 Financovanie rizík	14
1.5 Vymedzenie osobných rizík.....	15
1.5.1 Vybrané druhy osobných rizík.....	16
2 Cieľ práce, metodika práce a metódy skúmania.....	19
3 Výsledky práce a diskusia	22
3.1 Popisná štatistika dátového súboru	22
3.2 Ekonomický vývoj v skúmaných krajinách.....	23
3.2.1 HDP v krajinách V4.....	23
3.2.2 Nezamestnanosť v krajinách V4	24
3.2.3 Inflácia v krajinách V4	25
3.3 Vývoj riadenia rizík v skúmaných krajinách	26
3.3.1 Riadenie rizík pomocou poistenia.....	26
3.3.2 Riadenie rizík pomocou tvorby úspor	29
3.4 Výsledky korelačnej analýzy hustoty poistenia a tvorby úspor za jednotlivé krajiny.....	30
3.4.1 Výsledky korelačnej analýzy: Slovenská republika	30
3.4.2 Výsledky korelačnej analýzy: Maďarsko	31
3.4.3 Výsledky korelačnej analýzy: Poľsko.....	31
3.4.4 Výsledky korelačnej analýzy: Česká republika	32
3.5 Výsledky korelačnej analýzy penetrácie poistenia a tvorby úspor za jednotlivé krajiny	33
3.5.1 Výsledky korelačnej analýzy: Slovenská republika	33
3.5.2 Výsledky korelačnej analýzy: Maďarsko	33
3.5.3 Výsledky korelačnej analýzy: Poľsko.....	34
3.5.4 Výsledky korelačnej analýzy: Česká republika	35
3.6 Výsledky korelačnej analýzy hustoty a penetrácie poistenia k tvorbe úspor za všetky krajiny V4	35
Záver	39
ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY.....	40
Prílohy.....	42

Úvod

Riadenie rizík je dôležitý aspekt finančného plánovania jednotlivcov a domácností. Svet je plný rizík, ktoré môžu viesť k finančným stratám, akými sú napríklad strata zamestnania, nehoda, choroba, krádež, živelná pohroma alebo nepredvídateľné výdavky.

V našej bakalárskej práci sme sa preto zamerali na metódy riadenia rizík, ktoré nám umožňujú identifikovať tieto riziká, analyzovať ich pravdepodobnosť a závažnosť a implementovať stratégie na ich zníženie alebo elimináciu.

Hlavným cieľom bakalárskej práce je identifikovať využitie základných metód financovania rizík v krajinách Vyšehradskej štvorky.

V prvej kapitole bakalárskej práce sa budeme venovať vysvetleniu teoretických poznatkov, ktoré zahŕňajú vymedzenie pojmu riziko, priebeh procesu riadenia rizík, ako aj metódy na ich riadenie. Následne sa pozrieme na osobné riziká, ktoré ohrozujú jednotlivcov a domácnosti.

V druhej kapitole práce definujeme hlavný cieľ, ktorý chceme dosiahnuť. Následne popíšeme metodológiu, ktorú využijeme na dosiahnutie stanoveného cieľa. Táto časť obsahuje opis postupu, vrátane použitých techník, nástrojov a zdrojov dát. Jednou z kľúčových metód, ktorú v práci využijeme, je korelačná analýza. Pomocou nej budeme skúmať vzťahy medzi premennými a zisťovať silu vzájomnej závislosti.

V poslednej časti práce sa zameriame na vyhodnocovanie riadenia osobných rizík jednotlivcov a domácností, a to na základe dvoch základných nástrojov, ktorými budú tvorba úspor a poistenie. Ďalej popíšeme ukazovatele, ktoré vplývajú na tvorbu úspor, akými sú napríklad miera nezamestnanosti, výška hrubého domáceho produktu a miera inflácie.

Následne vytvoríme čiarové grafy, v ktorých znázorníme vývoj tvorby úspor a vývoj ukazovateľov poistenia. Napokon vytvoríme pre každú krajinu korelačnú analýzu a zhodnotíme vývoj vzniknutých korelačných koeficientov.

1 Súčasný stav riešenej problematiky doma a v zahraničí

1.1 Pojem riziko

Pojem riziko má svoje korene v arabskom slove “risk”, ktoré pôvodne označovalo nielen priaznivé, ale aj nepriaznivé udalosti v živote jednotlivca. Vysvetlenie podstaty tohto pojmu je náročné, pretože jeho definícia sa líši v závislosti od oblasti jeho využitia a od konkrétneho autora, ktorý ho posudzuje.¹

Všeobecne však možno pojem riziko definovať ako „kombináciu pravdepodobnosti udalosti a jej dôsledkov, pričom dôsledky môžu byť pozitívne ako aj negatívne“ (Ondruška et al., 2022). Používanie termínu riziko nie je obmedzené iba na pozitívne alebo negatívne výsledky. Predstavuje podstatnú zmenu, ktorej rozsah je možné predpokladať. Riziko tak môžeme vnímať nielen ako potenciálnu stratu, ale aj ako príležitosť na zisk.²

1.2 Vymedzenie a význam riadenia rizík

„Hlavným cieľom riadenia rizík je racionálne zvládnutie nepriaznivých situácií s cieľom ochrániť ľudské, prírodné, fyzické a finančné zdroje, a tým zabrániť stratám“ (Páleš et al., 2021).³ Predstavuje nástroj na identifikáciu potenciálnych hrozieb, ktoré môžu ovplyvniť celkovú bezpečnosť. Tento proces zahŕňa analýzu, kvantifikáciu, rozhodovanie a reakciu na riziko, implementáciu, monitoring a kontrolu. Riadenie rizík je neoddeliteľnou súčasťou snahy o zvýšenie celkovej bezpečnosti a zohráva významnú úlohu pri ochrane ľudskej integrity, materiálnych a kultúrnych hodnôt, ako aj životného prostredia pred negatívnymi následkami krízových situácií.

Osobné riadenie rizík je prítomné v mnohých činnostiach jednotlivcov, pričom si títo často nie sú vedomí jeho existencie.⁴ Súčasný svet je plný vzájomne prepojených rizík, a

¹ DRUGDOVÁ, Barbora. *Poistenie neživotných rizík: teória a prax*. Bratislava: ŠEVT, 2016, 178 s. [9 AH]. ISBN 978-80-8106-068-7. s. 27.

² ONDRUŠKA, Tomáš, Zuzana BROKEŠOVÁ, Erika PASTORÁKOVÁ a Andrea SNOPKOVÁ. *Riadenie rizík a poisťovníctvo*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2022, 395 s. [23,3 AH]. ISBN 978-80-7676-402-6. s. 1314.

³ PÁLEŠ, Michal a František SLANINKA. *Teória rizika v poistení: riešené príklady v jazyku R a Maxima*. Bratislava: Letra Edu, 2021, [203 s.] [6,574 AH]. ISBN 978-80-89962-80-8. s. 21.

⁴ DUCHÁČKOVÁ, Eva a DAŇHEL, Jaroslav. *Pojistné trhy: zmeny v postavení pojišťovníctví v globální éře*. Praha: Professional Publishing, 2012. ISBN 978-80-7431-078-2. s. 31.

preto má riadenie rizík zásadný význam pre všetky subjekty v ekonomike. Jeho dôležitosť sa prejavuje nielen z hľadiska jednotlivcov, rodín, firiem, organizácií a štátu, ale aj v kontexte celkovej spoločnosti.

Efektívne riadenie rizík prispieva k zníženiu priamych a nepriamych strát v celkovej spoločnosti. Taktiež umožňuje jednotlivcom a rodinám dosiahnuť svoje ciele s väčšou ľahkosťou, a to nielen v období pred vznikom straty, ale aj po nej. Nástroje na riadenie rizík umožňujú efektívnejšie alokovať ľudské aj finančné zdroje, čím prispievajú k efektívnemu dosahovaniu stanovených cieľov.

Riadenie rizík môže byť finančne náročné, ale napriek tomu ponúka širokú škálu možností pre správu rizík jednotlivcov. Spoluprácou so špecializovanými spoločnosťami, ktoré sa venujú riadeniu rizík a majú relevantné skúsenosti v danej oblasti, je možné efektívne znižovať náklady rodiny na straty. Tieto spoločnosti sú schopné efektívne riadiť riziká vo veľkom rozsahu, čo prispieva k celkovému zníženiu nákladov na riadenie rizík.⁵

1.3 Proces riadenia rizík

Riadenie rizík je neustále prebiehajúci proces. Vzhľadom na pestrosť charakteru rizík, ktoré sa časom vyvíjajú a neustále sa objavujú nové, je dôležité, aby tento proces prebiehal pravidelne. Celý proces riadenia rizík môžeme rozdeliť do štyroch fáz. Začína sa identifikáciou rizík, nasleduje ich analýza a kvantifikácia. Potom prichádza fáza rozhodovania a reakcia na riziká, kde sa vyberá spôsob riadenia rizík. Záverečné fázy zahŕňajú implementáciu, monitoring a kontrolu, ktoré sa niekedy vykonávajú súčasne.⁶

Identifikácia rizík je ústredným bodom celého procesu riadenia rizík. Bez poznania potenciálnych hrozieb nie je možné na hrozby adekvátne reagovať a implementovať efektívne stratégie na ich zmiernenie. Cieľom je zostaviť komplexný prehľad rizikových

⁵ ONDRUŠKA, Tomáš, Zuzana BROKEŠOVÁ, Erika PASTORÁKOVÁ a Andrea SNOVKOVÁ. *Riadenie rizík a poisťovníctvo*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2022, 395 s. [23,3 AH]. ISBN 978-80-7676-402-6. s. 20-21.

⁶ ONDRUŠKA, Tomáš, Zuzana BROKEŠOVÁ, Erika PASTORÁKOVÁ a Andrea SNOVKOVÁ. *Riadenie rizík a poisťovníctvo*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2022, 395 s. [23,3 AH]. ISBN 978-80-7676-402-6. s. 22.

faktorov, ktoré by mohli ovplyvniť jednotlivcov alebo domácnosti. Identifikácia nám umožňuje predvídať rôzne problémy, ktoré by v budúcnosti mohli vzniknúť.⁷

Analýza a kvantifikácia rizík sú neoddeliteľnou súčasťou efektívneho riadenia rizík. V tejto fáze sa kladie dôraz na pochopenie a posúdenie potenciálnych hrozieb, ktorým daný jednotlivec alebo domácnosť čelí. Pri práci s rizikom je dôležité, aby mal každý jednotlivec, na ktorého toto riziko dopadá záujem o znižovanie dopadu jednotlivých rizík.⁸

Vo fáze rozhodovanie a reakcia na riziko je dôležité posúdenie vážnosti konkrétnej rizikovej expozície a rozhodnutie o potrebe jej riadenia. Na základe toho sa zhodnocujú rôzne metódy, ktoré môžu byť použité na zmiernenie rizika a vyberá sa tá, ktorá je najvhodnejšia pre danú situáciu. Pri rozhodovaní o tom, ktorá z dostupných techník by sa mala použiť na riadenie rizík konkrétneho rizika, jednotlivec zvažuje niekoľko faktorov.

V prvom rade berie do úvahy veľkosť potenciálnej straty, pravdepodobnosť jej výskytu, ako aj dostupné zdroje na pokrytie straty, ak by nastala.⁹

Rizikové expozície, ktoré jednotlivci chcú riadiť, už prešli fázou identifikácie, analýzy a kvantifikácie, a následne sa prijal plán, ako na ne reagovať. Avšak tento proces riadenia rizík nekončí, pretože nasleduje ich implementácia do procesov. Náklady na riadenie rizík, zvolené metódy a techniky riadenia rizík by mali podliehať pravidelnému monitoringu. Cieľom je včas identifikovať a reagovať na akékoľvek zmeny v rizikovom profile. V záverečnej fáze by jednotlivec mal dôkladne zhodnotiť náklady a prínosy všetkých aktivít v procese riadenia rizík, ako aj posúdiť dosiahnutie stanovených cieľov spoločnosti. Ak sa identifikujú nedostatky, môžu byť odstránené, keďže program riadenia rizík prebieha nepretržite a je pravidelne prehodnocovaný s ohľadom na nové východiská.¹⁰

⁷ LITTOVÁ, Zuzana, Peter MARKO a Ingrid VACHÁLKOVÁ. *Riziko v poisťovníctve*. Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM, 2012, 114 s. [7,164 AH]. ISBN 978-80-225-3385-0. s. 15.

⁸ MAJTÁNOVÁ, Anna, Zuzana KRÁTKA, Zuzana LITTOVÁ a Ingrid VACHÁLKOVÁ. *Poisťovníctvo*. Bratislava: Iura Edition, 2009, 322 s. Ekonómia. ISBN 978-80-8078-260-3. s. 57.

⁹ ONDRUŠKA, Tomáš, Zuzana BROKEŠOVÁ, Erika PASTORÁKOVÁ a Andrea SNOVKOVÁ. *Riadenie rizík a poisťovníctvo*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2022, 395 s. [23,3 AH]. ISBN 978-80-7676-402-6. s. 24.

¹⁰ ONDRUŠKA, Tomáš, Zuzana BROKEŠOVÁ, Erika PASTORÁKOVÁ a Andrea SNOVKOVÁ. *Riadenie rizík a poisťovníctvo*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2022, 395 s. [23,3 AH]. ISBN 978-80-7676-402-6. s. 25-26.

1.4 Metódy riadenia rizík

Kľúčovým prvkom pre úspešné riadenie rizík je správne rozhodnutie pri voľbe metód. Pri tomto rozhodovacom procese vstupuje do hry množstvo faktorov, ktoré subjekt musí zvážiť. Na základe dôkladného posúdenia nákladov a prínosov by mala zvolená metóda, ktorá najlepšie vyhovuje konkrétnym potrebám určitého subjektu. Metódy riadenia rizík môžeme rozdeliť do dvoch hlavných skupín: ovládanie rizík a financovanie rizík.¹¹

1.4.1 Ovládanie rizík

Vyhýbanie

Vyhýbanie sa riziku predstavuje stratégiu, ktorá sa zameriava na elimináciu samotného zdroja rizika.¹² Hoci tento spôsob umožňuje minimalizovať pravdepodobnosť negatívnej udalosti na nulu, nie je vždy realizovateľné alebo rozumné vyhnúť sa všetkým možným stratám. Vyhýbanie má aj svoje obmedzenia a nemôže byť použité vo všetkých prípadoch, pretože subjekty nemôžu eliminovať všetky rizikové expozície, ktorým sú vystavené.¹³

Prevenia škôd

Ide o patrenia, ktoré slúžia na znižovanie alebo minimalizáciu následkov konkrétnej straty. Táto metóda má za účel pôsobiť ex ante, teda pred samotným vznikom straty. Subjekt tak zvyšuje svoju prevenciu a snaží sa zmierniť alebo úplne zabrániť vzniku straty ešte predtým, než nastane. Prevencie škôd si často vyžadujú dodatočné finančné prostriedky alebo investície. Napriek tomu je prevencia v mnohých prípadoch veľmi efektívnou a relatívne nízko nákladovou metódou riadenia rizík.¹⁴

¹¹ ONDRUŠKA, Tomáš, Zuzana BROKEŠOVÁ, Erika PASTORÁKOVÁ a Andrea SNOPKOVÁ. *Riadenie rizík a poisťovníctvo*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2022, 395 s. [23,3 AH]. ISBN 978-80-7676-402-6. s. 26.

¹² LITTOVÁ, Zuzana, Peter MARKO a Ingrid VACHÁLKOVÁ. *Riziko v poisťovníctve*. Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM, 2012, 114 s. [7,164 AH]. ISBN 978-80-225-3385-0. s. 20.

¹³ ONDRUŠKA, Tomáš, Zuzana BROKEŠOVÁ, Erika PASTORÁKOVÁ a Andrea SNOPKOVÁ. *Riadenie rizík a poisťovníctvo*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2022, 395 s. [23,3 AH]. ISBN 978-80-7676-402-6. s. 26.

¹⁴ ONDRUŠKA, Tomáš, Zuzana BROKEŠOVÁ, Erika PASTORÁKOVÁ a Andrea SNOPKOVÁ. *Riadenie rizík a poisťovníctvo*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2022, 395 s. [23,3 AH]. ISBN 978-80-7676-402-6. s. 28.

Redukcia škôd

Redukcia sa zameriava na minimalizáciu šance, že sa riziková udalosť stane.¹⁵ Prijímanie opatrení s cieľom zmierniť závažnosť straty po jej vzniku je metóda, ktorú treba aplikovať pred vznikom straty, aj keď jej účinok sa prejaví až po vzniku určitej nepriaznivej udalosti. Aj pri redukcii treba zohľadniť počiatočné náklady spojené s jej uplatnením.

V rámci redukcie ako metódy riadenia rizík možno identifikovať podmnožinu metód, ktoré sú predovšetkým relevantné pre podnikateľskú činnosť a charakterizujeme ich tiež ako interné zmiernovanie rizík. Dôležité je zdôrazniť, že tieto metódy nie sú obmedzené len na právnické osoby, ale sú rovnako aplikovateľné aj v osobnom riadení rizík, čo znamená vlastné zmiernenie rizík. Teoreticky možno metódy v oblasti redukcie škôd ďalej rozdeliť do rôznych podskupín:

- Duplikácia - spočíva v tvorbe záložných údajov, zdrojov alebo plánov pre prípad vzniku škody. V súčasnom svete je už nevyhnutnosťou zálohovanie dôležitých dát.
- Diverzifikácia - znamená redukciiu pravdepodobnosti straty prostredníctvom rozloženia rizikovej expozície. Môže prebiehať v niekoľkých smeroch. Rizikové expozície môžu byť diverzifikované v priestore, čase, medzi rôznymi subjektmi alebo produktmi. Koncentrácia na viaceré oblasti môže výrazne zmenšiť fluktuácie v rizikových expozíciách.
- Oddelenie - znamená metódu minimalizácie škôd prostredníctvom ich distribúcie v priestore pred výskytom jednej udalosti.
- Investícia do informácií - prostriedok na efektívnejšie riadenie rizík prostredníctvom presnejších odhadov očakávaných strát. Investovaním do informácií je možné získať lepší prehľad o rôznych budúcich peniazoch a potenciálnych rizikových expozíciách, čo umožňuje lepšie sa pripraviť na ich nepriaznivý vývoj.¹⁶

¹⁵ MAJTÁNOVÁ, Anna, Zuzana KRÁTKA, Zuzana LITTOVÁ a Ingrid VACHÁLKOVÁ. *Poistovníctvo*. Bratislava: Iura Edition, 2009, 322 s. Ekonomie. ISBN 978-80-8078-260-3. s. 59.

¹⁶ ONDRUŠKA, Tomáš, Zuzana BROKEŠOVÁ, Erika PASTORÁKOVÁ a Andrea SNOPOKOVÁ. *Riadenie rizík a poisťovníctvo*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2022, 395 s. [23,3 AH]. ISBN 978-80-7676-402-6. s. 29-30.

1.4.2 *Financovanie rizík*

Je druhou kategóriou metód riadenia rizík, ktorá zahŕňa rôzne spôsoby zabezpečenia finančných prostriedkov v prípade vzniku straty. Tieto metódy sa nezameriavajú na predchádzanie alebo znižovanie frekvencie či závažnosť možných strát, ale priamo poskytujú prostriedky na ich pokrytie.¹⁷

Retencia

Patrí medzi jedny z najčastejších spôsobov riešenia problémov s rizikami. Vzhľadom na to, že jednotlivci čelia mnohým rôznym rizikám, je vhodné zvoliť si stratégiu zadržiavania rizík. Tento prístup môže byť zvolený vedomým alebo nevedomým spôsobom. V podvedomom prípade ide o situáciu, keď sa subjekt zámerne neuchýli k nástrojom na riadenie rizík. Naopak, nevedomá forma zadržiavania môže nastať, ak riziko nie je identifikované a nevedomky sa s ním v podstate zachádza.

Retencia môže byť dobrovoľná alebo nedobrovoľná. V prípade dobrovoľného zadržiavania si subjekt uvedomuje, že prípadná strata je preňho prijateľná. V prípade nedobrovoľnej retencie môže ísť o nezámerný záchyt rizika alebo o situáciu, kedy nie je možné riziko preniesť alebo zmierniť a nemá inú alternatívu, než mu čeliť. V závere možno konštatovať, že retencia by mala byť zvolená pre riziká, ktoré vedú k relatívne malým a zvládnuteľným stratám.¹⁸

Prenos rizika (nepoistné transfery)

Poistenie predstavuje jeden z najbežnejších a najefektívnejších mechanizmov prenosu rizika. Vďaka poisteniu sa finančné straty, ktoré vznikli v prípade výskytu poistnej udalosti, prenášajú z poistenca na poisťovňu¹⁹. V tomto prípade jedna strana prostredníctvom nepoistného transferu preniesie zodpovednosť na druhú stranu, ktorá si to

¹⁷ ONDRUŠKA, Tomáš, Zuzana BROKEŠOVÁ, Erika PASTORÁKOVÁ a Andrea SNOPKOVÁ. *Riadenie rizík a poisťovníctvo*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2022, 395 s. [23,3 AH]. ISBN 978-80-7676-402-6. s. 29-30.

¹⁸ ONDRUŠKA, Tomáš, Zuzana BROKEŠOVÁ, Erika PASTORÁKOVÁ a Andrea SNOPKOVÁ. *Riadenie rizík a poisťovníctvo*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2022, 395 s. [23,3 AH]. ISBN 978-80-7676-402-6. s. 29-30.

¹⁹ MAJTÁNOVÁ, Anna, Zuzana KRÁTKA, Zuzana LITTOVÁ a Ingrid VACHÁLKOVÁ. *Poisťovníctvo*. Bratislava: Iura Edition, 2009, 322 s. Ekonomie. ISBN 978-80-8078-260-3. s. 61.

následne zabezpečí kúpou poistenia. Tieto transfery môžu zahŕňať rôzne zmluvné dohody, nájomné zmluvy, dohody o odškodnení a často aj predĺžené záruky.²⁰

Poistenie

Poistenie predstavuje základný a najrozsiahlejší spôsob financovania následkov rizík, ktorý zasahuje priamo alebo nepriamo do väčšiny oblastí našej činnosti, a tak sa dotýkajú každej firmy, podniku, jednotlivca, spoločnosti alebo zahraničia. Špecializovaná spoločnosť známa ako poisťovateľ, preberá na seba odplatu následkov rizík prostredníctvom poistného. Z hľadiska riadenia rizík je poistenie predovšetkým vhodné na krytie rizikových expozícií s nízkou pravdepodobnosťou vzniku nepriaznivej udalosti, avšak s vysokými potenciálnymi škodami.

Existuje niekoľko výhod spojených s poistením v riadení rizík. Základným princípom je poskytovanie odškodnenia za vzniknuté straty. Poistenie tiež prispieva k zníženiu strachu a obáv z budúcich negatívnych udalostí, čo nakoniec môže zvýšiť produktivitu. Klientovi poskytuje ďalšie výhody, ako sú napríklad rôzne asistenčné služby alebo pomoc v prevencii určitých škôd.²¹

1.5 Vymedzenie osobných rizík

Tieto riziká priamo ovplyvňujú jednotlivca fungujúceho v spoločnosti a zahŕňajú možnosť straty alebo zníženia príjmu zo zárobkovej činnosti, mimoriadnych výdavkov a vyčerpania finančných aktív. Ľudia majú spoločné to, že sa narodia a zomierajú a majú rovnaké základné fyziologické potreby na udržanie svojho života a zdravia. Avšak každý jednotlivec je odlišný v tom, akým spôsobom žije, aké má zdravie a kde sa práve nachádza. Preto majú ľudia rôzne rizikové profily, ktoré ovplyvňujú, ako sú ohrození. Tieto rozdiely znamenajú, že riziká, ktoré hrozia jednotlivcom, nie je možné aplikovať jednotne a univerzálne na všetky osoby.²²

²⁰ ONDRUŠKA, Tomáš, Zuzana BROKEŠOVÁ, Erika PASTORÁKOVÁ a Andrea SNOBKOVÁ. *Riadenie rizík a poisťovníctvo*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2022, 395 s. [23,3 AH]. ISBN 978-80-7676-402-6. s. 29-30.

²¹ ONDRUŠKA, Tomáš, Zuzana BROKEŠOVÁ, Erika PASTORÁKOVÁ a Andrea SNOBKOVÁ. *Riadenie rizík a poisťovníctvo*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2022, 395 s. [23,3 AH]. ISBN 978-80-7676-402-6. s. 33.

²² LITTOVÁ, Zuzana, Peter MARKO a Ingrid VACHÁLKOVÁ. *Riziko v poisťovníctve*. Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM, 2012, 114 s. [7,164 AH]. ISBN 978-80-225-3385-0. s. 20.

1.5.1 Vybrané druhy osobných rizík

Riziko predčasného úmrtia

Predčasné úmrtie je situácia, kedy zomrie hlava rodiny a zanechá za sebou nevyriešené finančné povinnosti. Tieto záväzky môžu zahŕňať podporu pre závislé osoby, splatenie hypotéky alebo financovanie vzdelávacích potrieb detí. Tento scenár môže viesť ku vzniku finančných ťažkostí. V dôsledku predčasného úmrtia hlavy rodiny sa objavujú ďalšie výdavky, ako sú náklady na pohreb, nepoistené lekárske účty či náklady na dedičstvo. Niektoré rodiny môžu mať problémy so zabezpečením svojho životného štýlu alebo s pokrytím bežných výdavkov z dôvodu nedostatočného príjmu.²³

Riziko nedostatočného príjmu počas dôchodku

Hlavným rizikom spojeným so starnutím je nedostatočný príjem počas dôchodku. Väčšina pracujúcich na Slovensku odchádza do dôchodku vo veku 65 rokov. Po odchode do dôchodku strácajú svoj príjem, ak nemajú dostatočné finančné rezervy, z ktorých by mohli čerpať, alebo ak nemajú prístup k alternatívnym zdrojom dôchodkového príjmu, ako je sociálne zabezpečenie alebo súkromné dôchodky.

Tento nedostatok príjmu v dôchodku vystavuje väčšinu jednotlivcov finančnej neistote. Po odchode do dôchodku väčšina ľudí zažíva významné zníženie svojich finančných príjmov, čo môže viesť k poklesu ich životnej úrovne. Kľúčovým problémom je, že väčšina pracujúcich si nenašetrí dostatok finančných prostriedkov na pohodlný dôchodok.²⁴

Riziko zlého zdravotného stavu alebo úrazu

Riziko zhoršenia zdravotného stavu zahŕňa výdavky na lekárske účty a prípadnú stratu príjmu. V posledných rokoch sa výrazne zvýšili náklady na rozsiahle chirurgické

²³ REJDA, George E. *Principles of risk management and insurance*. 13th ed., global edition. Harlow: Pearson, 2017, 720 s. The Pearson series in finance. ISBN 978-1-292-15103-8.

²⁴ REJDA, George E. *Principles of risk management and insurance*. 13th ed., global edition. Harlow: Pearson, 2017, 720 s. The Pearson series in finance. ISBN 978-1-292-15103-8.

zákroky. Ak nemáte primerané zdravotné poistenie, dostatok súkromných úspor, finančný majetok alebo iné zdroje príjmu na krytie týchto nákladov, môžete čeliť finančnej neistote.

Ďalším významným faktorom finančnej neistoty v prípade vážnych zdravotných komplikácií je strata príjmu. V prípade dlhodobej invalidity dochádza k významnej strate príjmu zo zárobkovej činnosti. Môže dôjsť k zníženiu alebo úplnej strate zamestnaneckých výhod a často sa vyčerpávajú aj úspory. Okrem toho sa často stáva, že niekto musí prevziať starostlivosť o osobu so zdravotným postihnutím.

Riziko úrazu sa definuje ako neočakávané a náhle pôsobenie vonkajších síl alebo vplyv nezávislej vlastnej telesnej sily, čo vedie k telesným poškodeniam alebo smrti jednotlivca. V prípade úrazu s trvalými následkami pre postihnutú osobu môžeme hovoriť o strate fyzickej integrity alebo strate funkčnosti.²⁵

Riziko nezamestnanosti

Ďalšiu významnú hrozbu pre finančnú stabilitu predstavuje riziko nezamestnanosti. Nezamestnanosť môže byť výsledkom fluktuácií hospodárskeho cyklu, technologických zmien v ekonomike, sezónnych faktorov alebo nedokonalostí na trhu práce.

K zhoršeniu problému nezamestnanosti prispelo niekoľko významných trendov. S cieľom znížiť náklady na pracovnú silu, zmenšili veľké korporácie svoje zamestnanecké zloženie a trvalo znížili svoju pracovnú silu. Zamestnávateľia čoraz častejšie využívajú dočasných pracovníkov na čiastočný úväzok s cieľom znižovať náklady na prácu.²⁶

Katastrofické riziko

Veľké katastrofické udalosti sa v súčasnosti vyskytujú omnoho častejšie ako v minulosti.²⁷ Je jasné, že takáto udalosť je zriedkavá a spôsobuje rozsiahle škody. Môže byť náhla alebo dlhotrvajúca, prírodná alebo spôsobená ľudskou činnosťou. Môže postihnúť

²⁵ LITTOVÁ, Zuzana, Peter MARKO a Ingrid VACHÁLKOVÁ. *Riziko v poisťovníctve*. Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM, 2012, 114 s. [7,164 AH]. ISBN 978-80-225-3385-0. s. 78.

²⁶ REJDA, George E. *Principles of risk management and insurance*. 13th ed., global edition. Harlow: Pearson, 2017, 720 s. The Pearson series in finance. ISBN 978-1-292-15103-8.

²⁷ MAJTÁNOVÁ, A.–MARKO; MARKO, Peter. P.: Poistné krytie prírodných katastrof. *BIATEC*, 2007, 15: 16 - 19. Dostupné na: <http://maag.euba.sk/documents/Poistnekrytieprirodnýchkatastrof.pdf s.1>

finančné alebo materiálne hodnoty a dotknúť sa oblastí s hustým obyvateľstvom alebo opustených a neobývaných území.

Katastrofu možno definovať ako veľmi nepravdepodobnú udalosť, ktorá vznikla v dôsledku prírodných síl alebo ľudskej činnosti. Udalosť spôsobujúca sociálne, ekonomické a environmentálne škody, ako aj obrovské finančné straty a úbytok ľudských životov.²⁸

V podmienkach SR sú najvýraznejšie riziká povodní, snehových kalamít, námraz, lavín a zosuvov pôdy, avšak nie je možné vylúčiť ani možnosť vzniku zemetrasení.²⁹

²⁸ KRÁTKA, Zuzana. MANAŽMENT RIZÍK ZAISTOVNÍ. Dostupné na:
<http://maag.euba.sk/documents/ManazmentrizikzaistovniZuzanaKratkaak.pdf>

²⁹ ŠIMÁK, Ladislav. Manažment rizík. Žilina: FŠI ŽU, 2006, 28. Dostupné na:
http://fbiw.uniza.sk/kkm/old/publikacie/mn_rizik.pdf

2 Cieľ práce, metodika práce a metódy skúmania

Hlavným cieľom práce je identifikovať využitie základných metód financovania rizík v krajinách Vyšehradskej štvorky. Pre dosiahnutie tohto hlavného cieľa bolo nutné zdefinovať parciálne ciele. V rámci bakalárskej práce budú tieto parciálne ciele zahŕňať:

1. Vymedzenie súčasného poznania v literatúre.
2. Analýzu údajov ekonomického vývoja a riadenia rizík v skúmaných krajinách.
3. Korelačnú analýzu využívania nástrojov riadenia rizík v skúmaných krajinách.

V bakalárskej práci sme využívali metódu analýzy a syntézy pre zhodnotenie riadenia rizík jednotlivcov a domácností, kde sme zdefinovali možné nástroje na riadenie rizík, pričom vo vlastnom výskume sme sa zamerali na dva najbežnejšie, a to sú penetrácia poistenia a hustota poistenia

Financovanie rizík je reprezentované dvoma základnými nástrojmi tvorbou úspor a poistením. My sme sa pozreli na toto správanie cez ukazovateľ tvorba úspor a ukazovatele penetrácia a hustota poistenia. Pri skúmaní riadenia rizík sme si vybrali doplnujúce premenné, ktoré môžu vplývať na tvorbu úspor, ako sú hrubý domáci produkt (HDP), nezamestnanosť a inflácia, ktoré podrobíme analýze v nasledujúcej časti.

Ako prvú premennú si rozoberieme penetráciu poistenia, takzvanú poistenosť, ktorá je primárnym agregovaným ukazovateľom úrovne poistenia v krajine. Predstavuje podiel hrubého predpísaného poistného na hrubom domácom produkte krajiny.³⁰

Ako druhý ukazovateľ, ktorý vplýva na dopyt po poistení, je hustota poistenia. Hustotou poistenia sledujeme, koľko peňazí v priemere vynakladá obyvateľ krajiny na poistenie. Hustota vyjadruje priemerné zaplatené poistné v eurách na jedného obyvateľa za jeden rok.³¹

V porovnaní s penetráciou, ktorá meria úroveň rozvoja poistného sektora v krajine, penetrácia sa viac sústreďuje na obyvateľov a ich finančné zabezpečenie.

Od ukazovateľov premenných dopytu po poistení sa presunieme k tvorbe úspor. Domácnosti si šetria časť svojho príjmu, aby mali k dispozícii finančné rezervy pre budúce potreby. Úspory slúžia ako zdroj peňazí na pokrytie budúcich výdavkov, ktorými sú

³⁰ KAFKOVÁ, Eva. *Základy poisťovníctva*. Košice: Podnikovohospodárska fakulta EU, 2012, s. 58.

³¹ KAFKOVÁ, Eva. *Základy poisťovníctva*. Košice: Podnikovohospodárska fakulta EU, 2012, s. 57.

neočakávané situácie ako napríklad strata zamestnania či vážna choroba. Taktiež slúžia na zabezpečenie pocitu istoty a finančnej stability.³²

Pre našu prácu sme čerpali dáta z viacerých štatistických databáz. Údaje o hrubom domácom produkte, nezamestnanosti a inflácii skúmaných krajín sme získali z databázy Eurostat, kde sú tieto informácie voľne dostupné. Ďalšie dáta ako penetrácia a hustota poistenia pochádzajú z druhej štatistickej databázy, ktorou je Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (OECD). Analyzujeme ich za obdobie ôsmich rokov, a to od roku 2015 do roku 2022.

Pri analýze sme sa zamerali na skupinu krajín Vyšehradskej štvorky (V4). V4 predstavuje neformálne zoskupenie štyroch stredoeurópskych krajín – Slovenskej republiky, Českej republiky, Maďarska a Poľska s celkovým počtom obyvateľov viac ako 64 miliónov. Spája ich bohatá spoločná história, kultúrne tradície a geografická poloha v srdci Európy.³³

Vzájomné prepojenia medzi dátami jednotlivých krajín V4 preskúmame a zanalyzujeme pomocou korelačnej analýzy. Vzhľadom na povahu dát sme pracovali s panelovými dátami, ktoré si vyžadovali určitú úpravu. Pre korelačnú analýzu bolo nutné upraviť údaje, ako sú HDP a hustota poistenia na hodnoty na obyvateľa. Okrem toho sme museli zjednotiť menu z dolárov na eurá, aby sme predišli skresleniu v dôsledku kurzových výkyvov. Upravené údaje sme následne použili pri tvorbe korelačnej analýzy.

Korelácia nám umožňuje kvantifikovať silu a smer vzájomnej závislosti medzi dvoma premennými. Inými slovami, korelácia nám hovorí, aká je pravdepodobnosť, že sa určité hodnoty jednej premennej (x) budú vyskytovať spoločne s určitými hodnotami druhej premennej (y).

V našom výskume sme si zvolili penetráciu a hustotu ako nezávislú premennú x, a tvorbu úspor ako nezávislú premennú y. Chceme skúmať vzájomnú závislosť medzi penetráciou životného a penetráciou neživotného poistenia a tvorbou úspor, ako aj závislosť medzi hustotou životného poistenia a hustotou neživotného poistenia a tvorbou úspor.

³² Inštitút finančnej politiky, Ministerstvo financií SR (online). Dostupné na: https://www.mfsr.sk/files/archiv/priloha-stranky/19989/57/EA19_Miera_uspor_SR.pdf

³³ KOLLÁR, Ján; MAZÚROVÁ, Barbora. ZDROJE EKONOMICKÉHO RASTU V KRAJINÁCH V4/ZDROJE HOSPODÁRSKEHO RASTU V KRAJINÁCH V4. *Mladá Veda*, 2016, 4.2: 111. Dostupné na: <https://www.proquest.com/docview/1853269247?pq-origsite=gscholar&fromopenview=true>

V tejto analýze využijeme Pearsonov korelačný koeficient, ktorý nadobúda hodnoty v intervale od -1 do 1. Hodnoty blízke -1 znamenajú silnú negatívnu koreláciu. Ak bude jedna premenná rásť, druhá premenná bude pravdepodobne klesať.

Hodnoty blízke 0 znamenajú slabú alebo žiadnu koreláciu medzi premennými a hodnoty blízke 1 majú silnú pozitívnu koreláciu. Znamená to, že s rastom hodnoty jednej premennej rastie aj hodnota druhej premennej.³⁴

Vzorec korelačnej analýzy:³⁵

$$r_{x,y} = \frac{\overline{x \cdot y} - \bar{x} \cdot \bar{y}}{\sqrt{\overline{x^2} - (\bar{x})^2} \cdot \sqrt{\overline{y^2} - (\bar{y})^2}}$$

³⁴ HENDL, Jan. *Přehled statistických metod zpracování dat: analýza a metaanalýza dat*. Vyd. 2., opr. Praha: Portál, 2006. ISBN 80-7367-123-9.

³⁵ HENDL, Jan. *Přehled statistických metod zpracování dat: analýza a metaanalýza dat*. Vyd. 2., opr. Praha: Portál, 2006. ISBN 80-7367-123-9.

3 Výsledky práce a diskusia

V tejto časti našej práce sa budeme zaoberať vyhodnocovaním riadenia osobných rizík jednotlivcov a domácností na základe dvoch základných nástrojov, ktorými sú akumulácia zdrojov vo forme tvorby úspor a poistenie vo forme transferu rizika na poisťovňu.

3.1 Popisná štatistika dátového súboru

V tabuľke 1 máme 32 pozorovaní za krajiny Slovensko, Maďarsko, Česko a Poľsko. Časový údaj sme si stanovili na 8 rokov, a to od roku 2015 do roku 2022. V tabuľke sú zobrazené jednotlivé popisné štatistiky a ukazuje nám, že medzi jednotlivými krajinami existujú relatívne veľké odchýlky. Túto popisnú štatistiku budeme diskutovať v ďalších častiach práce.

Tabuľka 1: Popisná štatistika dátového súboru

Premenná	Počet pozorovaní	Priemer za roky krajín	Smerodajná odchýlka	Min.	Max.
Hustota poistenia ŽP	32	177,74 €	31,33 €	117,52 €	231,36 €
Hustota poistenia NP	32	258,53 €	94,16 €	133,13 €	528,83 €
Penetrácia poistenia ŽP	32	1,16 %	0,53 %	0,70 %	3,90 %
Penetrácia poistenia NP	32	1,53 %	0,29 %	1,10 %	2,10 %
Miera tvorby úspor v %	32	6,94 %	2,42 %	1,02 %	11,61 %
Miera tvorby úspor v €	32	1081,26 €	367,01 €	187,99 €	1741,50 €
HDP per capita	32	16 097,50 €	3 402,52 €	11 050,00 €	25 850,00 €
Miera nezamestnanosti	32	4,84 %	2,22 %	2,00 %	11,50 %
Inflácia	32	3,52 %	4,27 %	-0,90 %	15,10 %

3.2 Ekonomický vývoj v skúmaných krajinách

3.2.1 HDP v krajinách V4

Hrubý domáci produkt vyjadruje hodnotu všetkých tovarov a služieb, ktoré sa vyprodukovali v krajinách v danom roku. Na účely lepšieho spracovania údajov sme si prepočítali HDP na obyvateľa. V prílohe 7 zobrazujeme vývoj HDP v sledovaných krajinách v období od roku 2015 do roku 2022.

Z tabuľky je zrejmé, že počas celého sledovaného obdobia mala najvyšší HDP na obyvateľa Česká republika. Dosiahla ho vďaka niekoľkým dôležitým faktorom. Jedným z nich je rozvinutý priemysel, a to najmä v automobilovom, strojárskom, elektrotechnickom a chemickom sektore. Dôležitú úlohu v ekonomike krajiny zohráva tiež turizmus, a to vďaka návštevnosti hlavného mesta Prahy, ktoré je jedným z najobľúbenejších turistických miest v Európe.

Na druhom mieste s najvyšším HDP na obyvateľa sa umiestnila Slovenská republika. Za najvýznamnejší faktor, ktorý ovplyvňuje HDP u nás, je považovaný automobilový priemysel, ktorý je jedným z hlavných pilierov slovenskej ekonomiky. Možno povedať, že naša krajina je domovom pre veľkých automobilových výrobcov, akými sú Jaguar Land Rover, Volkswagen či Kia.

Slovenská republika má otvorenú ekonomiku, kde veľká časť HDP pochádza z exportu. Medzinárodný obchod s automobilmi, elektronikou, strojárskymi výrobkami a ďalšími produktmi prispieva k rastu HDP.

Najvyšší medziročný nárast sme zaznamenali v Českej republike v období medzi rokmi 2021 a 2022, kedy HDP stúpol o 3 580 € na obyvateľa. V roku 2020 však HDP vo všetkých štyroch krajinách klesol, čo bolo spôsobené svetovou pandémiou koronavírusu.

Za všetkými tromi krajinami zaostáva Poľsko, ktoré má najnižšie HDP na obyvateľa. Na začiatku sledovaného obdobia zaostávalo oproti Českej republike o 4900 €, avšak najväčší rozdiel sme zaznamenali v roku 2022, a to až 8550 € na obyvateľa. Príčinou nižšieho HDP môže byť menej rozvinuté poľnohospodárstvo alebo priemysel ako strojárstvo a elektrotechnika.

3.2.2 Nezamestnanosť v krajinách V4

V prílohe 8 môžeme sledovať vývoj nezamestnanosti v skúmaných krajinách. Ako môžeme pozorovať z tabuľky, najvyššiu nezamestnanosť sme zaznamenali na Slovensku v roku 2015. Táto dosiahla úroveň 11,50 %. Ovplyvnené to bolo následkami hospodárskej krízy, ktorá zasiahla svet v roku 2008. Počas tejto krízy dochádzalo k zatváraní firiem a znižovaniu výroby, čo viedlo k masívnym stratám pracovných miest.

V roku 2022 bola miera nezamestnanosti na Slovensku na 6,10 %, čo bol oproti roku 2015 výrazný pokles. Najnižšiu nezamestnanosť má Česká republika, a to z dôvodu, že má stabilnú a rastúcu ekonomiku, čo zvyšuje dopyt po pracovnej sile a vytvára viac pracovných príležitostí. Taktiež má priaznivé podmienky pre podnikanie, čo podporuje tvorbu nových pracovných miest a investície do hospodárstva. Najnižšiu nezamestnanosť sme zaznamenali v roku 2019, a to len 2 %.

Poľsko a Maďarsko mali mieru nezamestnanosti na veľmi podobnej úrovni. Najväčší rozdiel v Maďarsku sme zaznamenali medzi rokmi 2015 a 2016, kedy v roku 2015 bola miera nezamestnanosti na 6,60 %, avšak v roku 2016 klesla na 5 %, medziročný rozdiel bol 1,60 %. Rovnaký medziročný pokles bol aj v Poľsku tiež medzi rokmi 2015 a 2016, miera nezamestnanosti v Poľsku klesla o 1,40 %.

V ďalších sledovaných rokoch nenastala žiadna markantná zmena. Nezamestnanosť sa v Maďarsku a v Poľsku držala v priemere na 4 %.

V roku 2020 a 2021 stúpila miera nezamestnanosti v troch krajinách, a to z dôvodu pandémie koronavírusu. Trh práce bol vo všetkých krajinách výrazne ovplyvnený. Počas pandémie mnoho firiem znížilo prevádzku alebo zatvorilo úplne, čo viedlo k zvýšeniu nezamestnanosti. Ale v roku 2022 sa nezamestnanosť v krajinách znížila. Ekonomika sa konečne po dvoch rokoch spamätala z pandémie, prevádzky sa začali znovu otvárať, a tým sa naskytli nové pracovné príležitosti.

3.2.3 Inflácia v krajinách V4

Vývoj miery inflácie môžeme sledovať v prílohe 9. Zo všetkých sledovaných krajín bola najvyššia miera inflácie zaznamenaná v roku 2022 v Českej republike - 15,1 %. Oproti roku 2021 stúpla o 11,3 percentuálneho bodu. Túto zvýšenú infláciu ovplyvnili nárasty cien bývania, potravín a pohonných hmôt.

Druhú najvyššiu medziročnú mieru inflácie sme zaznamenali v krajinách Maďarsko a Poľsko. V Maďarsku v roku 2022 bola miera inflácie 14,6 % a oproti roku 2021 stúpla o 9,3 percentuálneho bodu. V Poľsku to bolo veľmi podobné, miera inflácie bola 14,4 % a oproti roku 2021 stúpla o 9,5 %. Narastajúci trend ovplyvnili vysoké ceny potravín, bývania, tabaku, alkoholu a pohonných hmôt.

Miera inflácie v Slovenskej republike za rok 2022 dosiahla 12,1 %. Oproti roku 2021 to predstavuje nárast o 9,3 percentuálneho bodu.

V rokoch 2015 a 2016 bola v troch krajinách, okrem Českej republiky, inflácia pod 0 %, čo znamená, že nastala záporná cenová hladina. Faktormi, ktoré vplývali na cenový vývoj boli najmä volatilné ceny potravín a dlhodobější pokles cien energií.

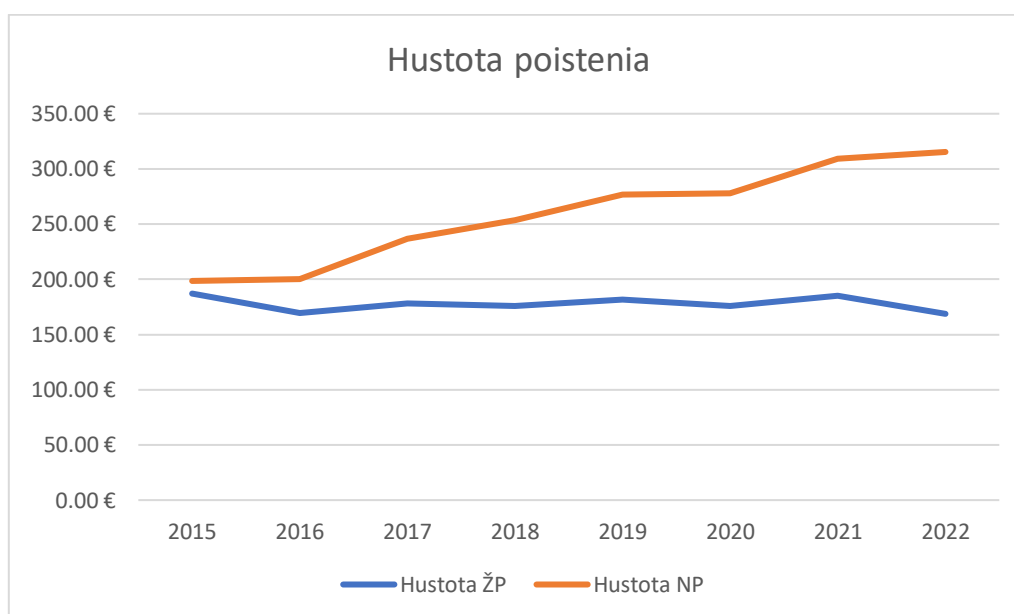
V roku 2022 sa začala vojna na Ukrajine. V rámci nej sa znížil hospodársky rast a výrazne sa zvýšila inflácia. Krajiny V4 odvtedy zaznamenali prudký nárast cien energií, otrasy na finančných trhoch a prudký hospodársky pokles v Rusku aj na Ukrajine.

3.3 Vývoj riadenia rizík v skúmaných krajinách

V tejto časti práce sa zameriame na riadenie osobných rizík. Osobné riziká sú nepriaznivé situácie, ktorým jednotlivci alebo domácnosti v priebehu svojho života čelia a ktoré im môžu spôsobiť finančnú stratu. Jednotlivci a domácnosti musia pre svoj blahobyť a s cieľom zabezpečiť seba a svoju rodinu pre prípad nepriaznivých udalostí, vykonávať rôzne finančné rozhodnutia. Vysokému riziku straty vystavujú jednotlivcov a domácnosti tiež hospodárska a finančná kríza, pandémie a zvyšujúce sa riziko prírodných katastrof.

3.3.1 Riadenie rizík pomocou poistenia

Graf 1: Zobrazenie hustoty poistenia v krajinách V4 v sledovanom období

Hustotou poistenia sledujeme, koľko peňazí v priemere vynakladá obyvateľ krajiny na poistenie. Hustota vyjadruje priemerné zaplatené poistné v eurách na jedného obyvateľa za jeden rok. Ak je táto miera vyššia, môže to naznačovať, že ľudia alebo subjekty majú väčšiu finančnú istotu a povedomie o rizikách. Výsledky údajov hustoty životného a neživotného poistenia sú zaznamenané v grafe 1.

Vyššia hustota poistenia v krajinách V4 naznačuje, že viacej jednotlivcov alebo domácností má poistenie, ktoré im pomôže chrániť sa pred finančnými následkami neočakávaných udalostí, ako sú úmrtia, choroby alebo úrazy pri životnom poistení, krádeže, živelné pohromy, nehody a poškodenia na majetku pri neživotnom poistení. Ak je hustota poistenia nižšia, jednotlivci budú vystavení väčšiemu finančnému riziku, čo môže viesť k zníženiu životnej úrovne.

Riadenie osobných rizík je viac zamerané na jednotlivcov, preto sa upriamuje pozornosť na životné poistenie. Jednotlivci si uzatvárajú poistné zmluvy hlavne na zdravotné riziká, akými môžu byť strata hlavy rodiny, nedostatočný príjem počas dôchodku, riziko zlého zdravotného stavu, kritické choroby alebo strata zamestnania.

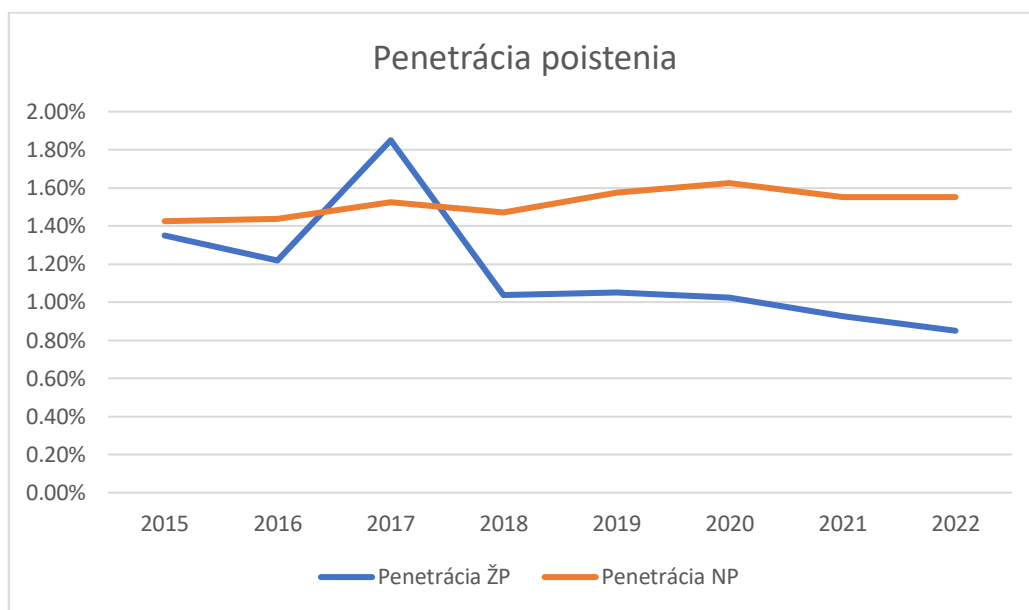
Hustota životného poistenia na začiatku sledovaného obdobia v roku 2015 pre krajiny V4 bola v priemere 187,07 € na obyvateľa. Nasledujúci rok sme zaznamenali klesajúcu tendenciu, avšak nenastali žiadne markantné zmeny medzi skúmanými rokmi a krajinami.

Najvyšší medziročný pokles môžeme vidieť medzi rokmi 2015 a 2016, kde klesla priemerná hustota poistenia o 17,51 € na obyvateľa. Nižšia hodnota hustoty životného poistenia môže byť spôsobená nízkym povedomím o dôležitosti životného poistenia. Mnoho jednotlivcov si neuvedomuje dôležitosť životného poistenia a jeho potenciálne benefity pre nich a ich blízkych. Môže to byť spôsobené nedostatkom informácií o produktoch životného poistenia alebo finančnou negramotnosťou.

Pri neživotnom poistení sa nevieme úplne zamerať len na riadenie osobných rizík, pretože vo veľkej miere nám tam vstupuje dopyt podnikateľských jednotiek, ako sú firmy a podniky. Keď sa pozrieme na vývoj neživotného poistenia v roku 2015 bola hustota v priemere v krajinách V4 198,54 €, avšak tu sme zaznamenali nasledujúce roky stúpajúci trend a v roku 2022 dosahovala hustota neživotného poistenia v priemere 315,37 €

Medzi rokmi 2016 – 2017 a 2020 – 2021 sme zaznamenali priemerný rast hustoty neživotného poistenia o 30 € na obyvateľa. Hustota neživotného poistenia bola vyššia ako hustota životného poistenia, a to aj kvôli tomu, že nám do toho vstupujú podniky a firmy. Neživotné poistenie pokrýva riziká, ktoré sú pre jednotlivcov vnímateľnejšie a častejšie sa s nimi stretávajú. Patria medzi ne krádeže, prírodné katastrofy, nehody a poškodenia na majetku. Preto si jednotlivci ľahšie uvedomujú riziká a sú ochotnejší sa proti nim poistiť. Poistné za neživotné poistenie je zvyčajne nižšie ako poistné za životné poistenie. Tým sa stáva neživotné poistenie dostupnejším aj pre jednotlivcov s nižšími úsporami.

Graf 2: Zobrazenie penetrácie poistenia v krajinách V4 v sledovanom období

Miera penetrácie je ukazovateľ, ktorý vyjadruje úroveň rozvoja poistného sektora v danej krajine. Predstavuje podiel hrubého predpísaného poistného na HDP krajiny.

Pri životnom poistení môžeme znova zmieniť, že je viac zamerané na fyzické osoby. Penetrácia životného poistenia zohľadňuje poistné získané zo životných poistných zmlúv ako percento HDP. Tento ukazovateľ je dôležitým meradlom toho, aká veľká časť populácie je krytá životným poistením.

Vyššia penetrácia poistenia obvykle signalizuje, že väčší podiel obyvateľstva alebo subjektov v danej krajine si uvedomuje dôležitosť životného poistenia a uzatvára poistné zmluvy na ochranu seba a svojich blízkych pred neočakávanými udalosťami, ako sú úmrtie, choroba alebo invalidita.

Na začiatku obdobia dosahovala penetrácia životného poistenia v priemere 1,35 % na obyvateľa. Najväčší medziročný pokles sme zachytili medzi rokmi 2017 a 2018, kde penetrácia klesla oproti roku 2017 o 0,81 %. Najvyšší medziročný nárast nastal medzi rokmi 2016 a 2017, a to až 0,63 %. Nasledujúce roky sa penetrácia životného poistenia držala v priemere okolo 1 %. Od roku 2018 začala penetrácia životného poistenia klesať, čo mohlo byť spôsobené vyššími cenami životných poistiek.

Pri riadení rizík neživotného poistenia musíme znova spomenúť, že pri neživotnom poistení nám okrem jednotlivcov do hry vstupujú aj podniky a firmy. Preto môžu byť údaje mierne skreslené.

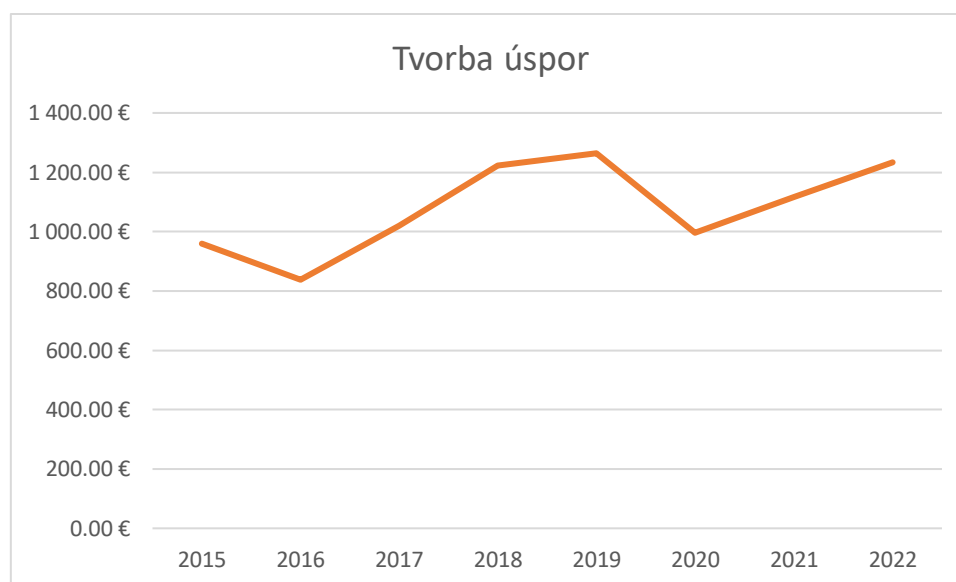
Pri penetrácii neživotného poistenia platí to isté, čo platí pri penetrácii životného poistenia. Zahŕňa poistné získané z neživotných poistiek, ako je poistenie vozidiel,

zdravotné poistenie a podobne. Väčšia časť obyvateľstva si uvedomuje dôležitosť neživotného poistenia a uzatvára poisťné zmluvy na ochranu svojho majetku, zodpovednosti alebo iných aktív pred rôznymi rizikami a nečakanými udalosťami. Pri penetrácii neživotného poistenia nenastali žiadne markantné zmeny. V priemere sa penetrácia pohybovala okolo 1,5 %.

Miera penetrácie je v krajinách V4 pomerne nízka, čo sa pripisuje nízkej miere poisťného povedomia občanov, nízkej ekonomickej úrovni a slabým kúpyschopným dopytom obyvateľstva. Na zvýšenie poisťiteľnosti vplýva rast ekonomickej úrovne a vstup nových poisťovní.

3.3.2 Riadenie rizík pomocou tvorby úspor

Graf 3: Zobrazenie tvorby úspor v krajinách V4 v sledovanom období

Tvorba úspor je dôležitým aspektom osobného finančného plánovania. Pomáha pripraviť sa na nepredvídateľné udalosti, dosiahnuť ciele a zabezpečiť si finančnú stabilitu v budúcnosti. Tvorba úspor môže ovplyvniť riadenie rizík. Ak sú úspory vyššie, môže to znamenať, že sa nedostanete do finančnej núdze, ak nastane situácia straty zamestnania alebo kritickej choroby.

Ako môžeme sledovať v grafe 3, na začiatku sledovaného obdobia klesla v krajinách V4 tvorba úspor medzi rokmi 2015 a 2016 o 121,85 €. V roku 2017 úspory oproti roku 2016 stúpili, a to o 181,65 €. Najvyšší medziročný nárast sme zaznamenali medzi rokmi 2017 a 2018, kedy úspory stúpili o 202,82 €. V roku 2020 úspory markantne oproti roku 2019 klesli, a to až o 268,54 €. Za príčinu môžeme považovať pandémiu COVID – 19, ktorá mala

značný vplyv na globálnu ekonomiku, čo vo veľa prípadoch viedlo k strate zamestnania, zníženiu miezd, ale aj k zatváraniu podnikov a firiem.

Úspory na začiatku obdobia v krajinách V4 klesli, avšak v roku 2017 začali stúpať. V roku 2019 sme zaznamenali najvyššie úspory, a to 1264,05 €. Následne v roku 2020 klesli úspory v priemere o 268,54 € na obyvateľa. Následkom poklesu bola pravdepodobne pandémie koronavírusu. V tomto období prišli mnohí ľudia o svoje zamestnanie, čo bolo následkom zníženia ich úspor.

3.4 Výsledky korelačnej analýzy hustoty poistenia a tvorby úspor za jednotlivé krajiny

3.4.1 Výsledky korelačnej analýzy: Slovenská republika

Pri analýze vzájomných závislostí medzi premennými v jednotlivých krajinách sme vytvorili viacero korelačných matíc. Tieto matice nám umožnili preskúmať silu a smer korelácií medzi premennými v rámci každej krajiny.

Analýza vzťahu medzi hustotou životného poistenia a tvorbou úspor odhalila korelačný koeficient -0,3752. Tento výsledok naznačuje existenciu nepriamej lineárnej korelácie medzi týmito dvoma premennými.

Hodnota korelačného koeficientu je pomerne nízka. To znamená, že závislosť medzi hustotou životného poistenia a tvorbou úspor nie je silná. Hodnota je bližšie k 0 ako k -1, a to znamená, že korelácia je veľmi nízka.

Pri porovnávaní hustoty neživotného poistenia a tvorby úspor nám vyšiel koeficient -0,6409. To naznačuje silnú nepriamu lineárnu závislosť, pretože hodnota koeficientu je bližšie k -1 ako k 0.

Tabuľka 2: Zobrazenie hustoty poistenia a tvorby úspor v Slovenskej republike

	Hustota ŽP	Hustota NP	Tvorba úspor
Hustota ŽP	1		
Hustota NP		1	

Tvorba úspor	-0,3752	-0,6409	1
---------------------	---------	---------	---

Zdroj: Vlastné spracovanie pomocou programu Excel

3.4.2 Výsledky korelačnej analýzy: Maďarsko

V Maďarsku sme pri zisťovaní koeficientu medzi hustotou životného poistenia a tvorbou úspor zistili koeficient s hodnotou 0,6406. Jeho hodnota je bližšie k 1 ako k 0, čo naznačuje silnú pozitívnu lineárnu závislosť medzi týmito dvoma premennými.

Pri sledovaní vzťahu medzi hustotou neživotného poistenia a tvorby úspor je hodnota koeficientu 0,7132, čo značí silnú pozitívnu lineárnu závislosť medzi premennými. Oba koeficienty majú silnú pozitívnu závislosť, čo naznačuje, že ak rastie jedna premenná, pravdepodobne bude rásť aj druhá.

Tabuľka 3: Zobrazenie hustoty poistenia a tvorby úspor v Maďarsku

	Hustota ŽP	Hustota NP	Tvorba úspor
Hustota ŽP	1		
Hustota NP		1	
Tvorba úspor	0,6406	0,7132	1

Zdroj: Vlastné spracovanie pomocou programu Excel

3.4.3 Výsledky korelačnej analýzy: Poľsko

Ako môžeme vidieť, oba koeficienty sú silne lineárne, avšak pri sledovaní vývoja korelačného koeficientu v Poľsku, je vzťah medzi hustotou životného poistenia a tvorbou úspor -0,8035, čo značí silnú nepriamu lineárnu závislosť, pretože koeficient je blízko k -1.

Vývojom medzi hustotou neživotného poistenia a tvorbou úspor nám vznikla hodnota koeficientu 0,7797, čo naznačuje silnú priamu lineárnu závislosť medzi premennými pretože hodnota je blízko k 1.

Tabuľka 4: Zobrazenie hustoty poistenia a tvorby úspor v Poľsku

	Hustota ŽP	Hustota NP	Tvorba úspor
Hustota ŽP	1		
Hustota NP		1	
Tvorba úspor	-0,8035	0,7797	1

Zdroj: Vlastné spracovanie pomocou programu Excel

3.4.4 Výsledky korelačnej analýzy: Česká republika

Aj výsledky tejto analýzy ukazujú silnú koreláciu medzi obidvomi premennými. Keď porovnáme vzťah medzi hustotou životného poistenia a tvorbou úspor, tak vidíme negatívny koeficient, ktorý má hodnotu -0,8035. Hodnota je veľmi blízko k -1, čo znamená silnú nepriamu lineárnu závislosť.

Pri hustote neživotného poistenia k tvorbe úspor vidíme rastúcu hodnotu koeficientu. Hodnota je v tomto prípade 0,7797, čo je blízko k 1, a to značí silnú priamu lineárnu závislosť medzi týmito dvomi premennými.

Tabuľka 5: Zobrazenie hustoty poistenia a tvorby úspor v Českej republike

	Hustota ŽP	Hustota NP	Tvorba úspor
Hustota ŽP	1		
Hustota NP		1	
Tvorba úspor	-0,2293	0,8141	1

Zdroj: Vlastné spracovanie pomocou programu Excel

3.5 Výsledky korelačnej analýzy penetrácie poistenia a tvorby úspor za jednotlivé krajiny

3.5.1 Výsledky korelačnej analýzy: Slovenská republika

Pri penetrácii životného poistenia k tvorbe úspor nám vyšiel koeficient 0,2975, čo je bližšie k 0 ako k 1. To znamená, že hodnota korelačného koeficientu je pomerne nízka, čiže závislosť medzi týmito dvomi premennými nie je silná.

Vývoj penetrácie neživotného poistenia k tvorbe úspor je veľmi podobný. Hodnota koeficientu je -0,1068, čo značí slabú lineárnu závislosť, keďže hodnota je bližšie k 0 ako k -1.

Tabuľka 6: Zobrazenie penetrácie poistenia a tvorby úspor v Slovenskej republike

	Penetrácia ŽP	Penetrácia NP	Tvorba úspor
Penetrácia ŽP	1		
Penetrácia NP		1	
Tvorba úspor	0,2975	-0,1068	1

Zdroj: Vlastné spracovanie pomocou programu Excel

3.5.2 Výsledky korelačnej analýzy: Maďarsko

Hodnota korelačného koeficientu medzi penetráciou životného poistenia a tvorbou úspor je 0,2747. Táto hodnota je bližšie k 0 ako k 1, čo indikuje slabú závislosť. Nie je to teda dokonalá pozitívna lineárna závislosť.

Pri penetrácii neživotného poistenia k tvorbe úspor je koeficient nižší a jeho hodnota je 0,1976, čo indikuje znova slabú koreláciu medzi týmito premennými. Hodnota je znova bližšie k 0 ako k 1. V oboch prípadoch sa tieto dve premenné neprelínajú.

Tabuľka 7: Zobrazenie penetrácie poistenia a tvorby úspor v Maďarsku

	Penetrácia ŽP	Penetrácia NP	Tvorba úspor
Penetrácia ŽP	1		
Penetrácia NP		1	
Tvorba úspor	0,2747	0,1976	1

Zdroj: Vlastné spracovanie pomocou programu Excel

3.5.3 Výsledky korelačnej analýzy: Poľsko

Ako môžeme sledovať, hodnota koeficient medzi penetráciou životného poistenia a tvorbou úspor je záporná, a to -0,7617. To nám značí, že koeficient je bližšie k -1 ako k 0. Vzájomná závislosť je silná a blíži sa k dokonalej negatívnej lineárnej závislosti.

Pri penetrácii neživotného poistenia k tvorbe úspor vidíme hodnotu koeficientu na -0,0557, čo značí veľmi slabú negatívnu lineárnu závislosť medzi premennými. Hodnota je v tomto prípade bližšie k 0 ako k -1.

Tabuľka 8: Zobrazenie penetrácie poistenia a tvorby úspor v Poľsku

	Penetrácia ŽP	Penetrácia NP	Tvorba úspor
Penetrácia ŽP	1		
Penetrácia NP		1	
Tvorba úspor	-0,7617	-0,0557	1

Zdroj: Vlastné spracovanie pomocou programu Excel

3.5.4 Výsledky korelačnej analýzy: Česká republika

Ako môžeme sledovať v tabuľke, obe hodnoty sú veľmi podobné. Pri vzťahu medzi penetráciou životného poistenia a tvorbou úspor nám vyšla hodnota koeficientu $-0,3619$, čo naznačuje stredne silnú negatívnu lineárnu koreláciu medzi premennými.

Vzťah medzi penetráciou neživotného poistenia a tvorbou úspor odhalil korelačný koeficient $-0,2925$. Tento značí slabú negatívnu lineárnu koreláciu. Hodnota koeficientu je bližšie k 0 ako k -1 .

Tabuľka 9: Zobrazenie penetrácie poistenia a tvorby úspor v Českej republike

	Penetrácia ŽP	Penetrácia NP	Tvorba úspor
Penetrácia ŽP	1		
Penetrácia NP		1	
Tvorba úspor	$-0,3619$	$-0,2925$	1

Zdroj: Vlastné spracovanie pomocou programu Excel

3.6 Výsledky korelačnej analýzy hustoty a penetrácie poistenia k tvorbe úspor za všetky krajiny V4

V nasledujúcich skúmaníach sa pozrieme na výsledky korelačných analýz za celú V4. Hodnota vzťahu hustoty životného poistenia k tvorbe úspor je $0,0518$, čo znamená veľmi slabú pozitívnu koreláciu. Hodnota je oveľa bližšie k 0 ako k 1 a nie je medzi nimi skoro žiadna pozitívna lineárna závislosť.

Avšak pri porovnávaní vzťahu hustoty neživotného poistenia k tvorbe úspor nám vyšla hodnota $0,7504$, čo znamená silnú pozitívnu lineárnu koreláciu medzi premennými. To znamená, že keď jedna premenná rastie, bude pravdepodobne rásť aj druhá.

Tabuľka 10: Zobrazenie výsledkov hustoty poistenia a tvorby úspor medzi krajinami V4

	Hustota ŽP	Hustota NP	Tvorba úspor
Hustota ŽP	1		
Hustota NP		1	
Tvorba úspor	0,0518	0,7181	1

Zdroj: Vlastné spracovanie pomocou programu Excel

V nasledujúcej tabuľke si porovnáme penetráciu k tvorbe úspor za krajiny V4. Hodnota korelácie medzi penetráciou životného poistenia a tvorbou úspor je 0,1825, čo značí slabú pozitívnu lineárnu koreláciu. Hodnota koeficientu je bližšie k 0 ako k 1.

Pri porovnávaní vzťahu medzi penetráciou neživotného poistenia a tvorbou úspor sme zistili hodnotu -0,2632, čo naznačuje slabú negatívnu lineárnu koreláciu, čo znamená to, že jedna premenná rastie a druhá bude pravdepodobne klesať.

Tabuľka 11: Zobrazenie výsledkov penetrácie poistenia a tvorby úspor medzi krajinami V4

	Penetrácia ŽP	Penetrácia NP	Tvorba úspor
Penetrácia ŽP	1		
Penetrácia NP		1	
Tvorba úspor	0,1825	-0,2632	1

Zdroj: Vlastné spracovanie pomocou programu Excel

Analýza ukázala, že vplyv tvorby úspor na dopyt po poistení je pomerne nízky, ba až záporný. To znamená, že s rastúcimi úsporami jednotlivcov alebo domácností dopyt po poistení mierne klesá. V tabuľke 12 si zhrnieme hodnoty korelačných koeficientov pre jednotlivé krajiny.

Tabuľka 12: Hodnoty korelačných koeficientov

Krajina/ Koeficient	Tvorba úspor a hustota ŽP	Tvorba úspor a hustota NP	Tvorba úspor a penetrácia ŽP	Tvorba úspor a penetrácia NP
Slovenská republika	-0,3752	-0,6409	0,2975	-0,1068
Maďarsko	0,6406	0,7132	0,2747	0,1976
Poľsko	-0,8035	0,7797	-0,7617	-0,0557
Česká republika	-0,2293	0,8141	-0,3619	-0,2925
V4	0,0518	0,7181	0,1825	-0,2632

Zdroj: Vlastné spracovanie pomocou programu Excel

V tabuľke sme zaznamenali výsledky korelačných koeficientov pre nami sledované krajiny. Česká republika vykazuje najsilnejší pozitívny lineárny vzťah s korelačným koeficientom 0,8141, a to medzi premennými tvorby úspor a hustoty neživotného poistenia.

Najsilnejší negatívny lineárny vzťah s vysokou závislosťou sme zaznamenali v Poľsku, a to koeficient s hodnotou -0,8035 medzi ukazovateľmi tvorba úspor a hustota životného poistenia.

V tabuľke vidíme, že napríklad Maďarsko vykazovalo pri každej našej premennej pozitívny koeficient. Aj preto môžeme hovoriť o priamom lineárnom vzťahu medzi premennými tvorby úspor a poistením.

V tejto časti sa zameriame na záverečné hodnotenie získaných výsledkov z vytvorených grafov a korelačných analýz.

Keď sa pozrieme na graf 1, môžeme sledovať vývoj hustoty poistenia v sledovaných krajinách V4. Pri hustote životného poistenia možno sledovať klesajúcu tendenciu.

Priemerná hustota životného poistenia pre krajiny V4 bola 177,74 €. Neživotné poistenie zaznamenalo rastúcu tendenciu, a to aj kvôli tomu, že do toho výrazne zasahujú podniky a firmy a priemerná hodnota za krajiny V4 bola 258,53 €.

Na grafe 2 môžeme sledovať vývoj penetrácie poistenia. Penetrácia životného poistenia mala kolísavú hodnotu, priemerná hodnota bola pre všetky krajiny V4 na 1,16 %.

Penetrácia neživotného poistenia sa držala na rovnakej úrovni, avšak ku koncu skúmaného obdobia stúpala. Priemer za krajiny bol 1,53 %. Graf 3 znázorňuje vývoj tvorby úspor, pričom priemerné úspory v krajinách V4 boli 1081,26 € na obyvateľa.

Keď sa pozrieme na výsledky korelačných analýz, môžeme povedať, že koeficient medzi hustotou životného poistenia a tvorbou úspor za krajiny V4 bol 0,0518. To značí, že

ak sa zvýši tvorba úspor, hustota životného poistenia sa s najväčšou pravdepodobnosťou mierne zvýši, a to môže mať mierne pozitívny vplyv na riadenie rizík. Avšak tento koeficient je štatisticky nevýznamný, takže nemôžeme povedať, že medzi tvorbou úspor a hustotou životného poistenia existuje skutočný vzťah.

Ďalej si porovnáme tvorbu úspor a hustotu neživotného poistenia v krajinách V4. Vzniknutý koeficient nadobudol hodnotu 0,7181. Takže, keď rastie tvorba úspor hustota neživotného poistenia bude s najväčšou pravdepodobnosťou tiež výrazne rásť, a to by mohlo mať výrazný pozitívny vplyv na riadenie rizík.

Pri porovnávaní tvorby úspor a penetrácie životného poistenia bol pre krajiny V4 vzniknutý koeficient 0,1825. Naznačuje to slabú pozitívnu koreláciu a fakt, že ak sa zvýši tvorba úspor, penetrácia životného poistenia sa pravdepodobne tiež mierne zvýši, čo bude mať mierne pozitívny vplyv na riadenie rizík.

Ako poslednú máme tvorbu úspor a penetráciu neživotného poistenia. Výsledný koeficient pre krajiny V4 bol -0,2632, čo je slabá negatívna korelácia. Znamená to, že keď sa zvýšia úspory, penetrácia neživotného poistenia bude pravdepodobne klesať, a to môže mať negatívny vplyv na riadenie rizík.

Tvorba úspor má teda vplyv na poistenie, ako to naznačujú stredné, ale aj slabé lineárne závislosti zistené v korelačných analýzach. Analýzy nám ukázali, že tvorba úspor má do určitej miery vplyv na poistenie. To znamená, že s rastúcou tvorbou úspor môže rásť aj poistenie.

Záver

Riadenie rizík predstavuje v živote jednotlivcov veľmi dôležitú úlohu. Na základe správneho riadenia rizík dokážu jednotlivci a domácnosti správne narábať so svojimi finančnými prostriedkami aj v prípade, že by nastala nejaká neočakávaná udalosť. Na výšku úspor vplýva mnoho faktorov. Sú nimi napríklad miera nezamestnanosti, miera inflácie alebo výška hrubého domáceho produktu.

Cieľom bakalárskej práce bolo identifikovať využitie základných metód financovania rizík v krajinách Vyšehradskej štvorky.

Pre dosiahnutie hlavného cieľa práce sme si vytýčili tri parciálne ciele. Prvým parciálnym cieľom bolo zhromaždiť teoretické poznatky z oblasti riadenia rizík. Druhým parciálnym cieľom sme sa zamerali na zhodnotenie makroekonomických faktorov, ktoré vplývajú na dopyt po poistení a zistenie, ako tvorba úspor a dopyt po poistení vplyvajú na riadenie rizík jednotlivcov a domácností. V treťom, a teda v poslednom parciálnom ciele, sme si vytvorili korelačné analýzy medzi tvorbou úspor a dopytom po poistení v krajinách Vyšehradskej štvorky.

Na začiatku našej bakalárskej práce sme sa venovali teoretickým východiskám skúmanej problematiky. Vysvetlili sme pojmy ako riziko, riadenie rizík, metódy na riadenie rizík a poistenie. Následne sme sa zamerali na makroekonomické ukazovatele a porovnávali sme ich vývoj medzi skúmanými krajinami.

V ďalšej časti sme si zdefinovali ukazovatele, ktorým sme sa podrobnejšie venovali. Išlo o tvorbu úspor v domácnostiach, penetráciu a hustotu poistenia. Zozbierali sme príslušné dáta potrebné na vytvorenie korelačných analýz. Dáta sme získavali zo štatistických databáz OECD a Eurostat, a to pre každú krajinu V4 zvlášť.

Zameriavali sme sa na vzťahy medzi tvorbou úspor, penetráciou a hustotou poistenia. Po vytvorení korelačných analýz sme na základe korelačných koeficientov posudzovali silu lineárnych závislostí medzi jednotlivými ukazovateľmi. Závislosti medzi jednotlivými ukazovateľmi v krajinách V4 boli väčšinou nízke až stredné, čo znamená, že medzi jednotlivými ukazovateľmi sme odsledovali nepriamy lineárny vzťah.

ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY

1. DRUGDOVÁ, Barbora. *Poistenie neživotných rizík: teória a prax*. Bratislava: ŠEVT, 2016, 178 s. [9 AH]. ISBN 978-80-8106-068-7.
2. DUCHÁČKOVÁ, Eva a DAŇHEL, Jaroslav. *Pojistné trhy: zmeny v postavení pojišťovníctví v globální éře*. Praha: Professional Publishing, 2012. ISBN 978-80-7431-078.
3. HENDL, Jan. *Přehled statistických metod zpracování dat: analýza a metaanalýza dat*. Vyd. 2., opr. Praha: Portál, 2006. ISBN 80-7367-123-9.
4. Inštitút finančnej politiky, Ministerstvo financií SR (online). Dostupné na: https://www.mfsr.sk/files/archiv/priloha-stranky/19989/57/EA19_Miera_uspor_SR.pdf
5. KAFKOVÁ, Eva. *Základy poisťovníctva*. Košice: Podnikovohospodárska fakulta EU, 2012.
6. KOLLÁR, Ján; MAZÚROVÁ, Barbora. ZDROJE EKONOMICKÉHO RASTU V KRAJINÁCH V4/ZDROJE HOSPODÁRSKEHO RASTU V KRAJINÁCH V4. *Mladá Veda* , 2016, 4.2: 111. Dostupné z: <https://www.proquest.com/docview/1853269247?pq-origsite=gscholar&fromopenview=true&sourcetype=Scholarly%20Journals>
7. KRÁTKA, Zuzana. MANAŽMENT RIZÍK ZAISTOVNÍ. Dostupné na: <http://maag.euba.sk/documents/ManazmentrizikzaistovniZuzanaKratkaaak.pdf>
8. LITTVOVÁ, Zuzana, Peter MARKO a Ingrid VACHÁLKOVÁ. *Riziko v poisťovníctve*. Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM, 2012, 114 s. [7,164 AH]. ISBN 978-80-225-3385-0.
9. MAJTÁNOVÁ, Anna, Zuzana KRÁTKA, Zuzana LITTVOVÁ a Ingrid VACHÁLKOVÁ. *Poisťovníctvo*. Bratislava: Iura Edition, 2009, 322 s. Ekonómia. ISBN 978-80-8078-260-3.
10. MAJTÁNOVÁ, A.–MARKO; MARKO, Peter. P.: Poistné krytie prírodných katastrof. *BIATEC*, 2007, 15: 16 - 19. Dostupné na: <http://maag.euba.sk/documents/Poistnekrytieprirodnýchkatastrof.pdf s.1>

11. ONDRUŠKA, Tomáš, Zuzana BROKEŠOVÁ, Erika PASTORÁKOVÁ a Andrea SNOBKOVÁ. *Riadenie rizík a poisťovníctvo*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2022, 395 s. [23,3 AH]. ISBN 978-80-7676-402-6.
12. PÁLEŠ, Michal a František SLANINKA. *Teória rizika v poistení: riešené príklady v jazyku R a Maxima*. Bratislava: Letra Edu, 2021, [203 s.] [6,574 AH]. ISBN 978-80-89962-80 - 8.
13. REJDA, George E. *Principles of risk management and insurance*. 13th ed., global edition. Harlow: Pearson, 2017, 720 s. The Pearson series in finance. ISBN 978-1-292-15103-8.
14. ŠIMÁK, Ladislav. *Manažment rizík*. Žilina: FŠI ŽU, 2006, 28. Dostupné na: http://fbiw.uniza.sk/kkm/old/publikacie/mn_rizik.pdf

Prílohy

Príloha 1: Zobrazenie hustoty živ. poistenia pre krajiny V4 v sledovanom období

Hustota živ. poistenia	Slovensko	Maďarsko	Poľsko	Česko	V4
2015	208,41 €	142,31 €	176,28 €	221,26 €	187,07 €
2016	176,00 €	145,98 €	145,98 €	210,25 €	169,55 €
2017	188,00 €	157,00 €	157,00 €	211,16 €	178,29 €
2018	173,00 €	163,42 €	145,06 €	222,18 €	175,92 €
2019	231,36 €	164,34 €	134,04 €	197,39 €	181,78 €
2020	223,10 €	161,59 €	128,53 €	189,13 €	175,59 €
2021	209,33 €	187,29 €	138,63 €	204,74 €	185,00 €
2022	200,15 €	154,24 €	117,52 €	202,90 €	168,70 €

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa údajov získaných zo štatistickej databázy OECD

Príloha 2: Zobrazenie hustoty neživ. poistenia pre krajiny V4 v sledovanom období

Hustota neživ. poistenia	Slovensko	Maďarsko	Poľsko	Česko	V4
2015	190,05 €	133,13 €	165,26 €	305,73 €	198,54 €
2016	172,00 €	145,06 €	185,46 €	298,38 €	200,23 €
2017	224,02 €	164,34 €	228,61 €	330,52 €	236,87 €
2018	196,00 €	186,38 €	255,23 €	375,50 €	253,28 €
2019	244,22 €	203,82 €	249,72 €	410,39 €	277,04 €
2020	245,13 €	202,90 €	246,05 €	416,82 €	277,73 €
2021	247,89 €	224,02 €	274,51 €	490,27 €	309,17 €
2022	268,09 €	204,74 €	259,82 €	528,83 €	315,37 €

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa údajov získaných zo štatistickej databázy OECD

Príloha 3: Zobrazenie penetrácie živ. poistenia pre krajiny V4 v sledovanom období

Penetrácia živ. poistenia	Slovensko	Maďarsko	Poľsko	Česko	V4
2015	1,40 %	1,20 %	1,50 %	1,30 %	1,35 %
2016	1,18 %	1,20 %	1,30 %	1,20 %	1,22 %
2017	3,90 %	1,20 %	1,20 %	1,10 %	1,85 %
2018	1,05 %	1,10 %	1,00 %	1,00 %	1,04 %
2019	1,30 %	1,10 %	0,90 %	0,90 %	1,05 %
2020	1,20 %	1,10 %	0,90 %	0,90 %	1,03 %
2021	1,00 %	1,10 %	0,80 %	0,80 %	0,93 %
2022	1,00 %	0,90 %	0,70 %	0,80 %	0,85 %

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa údajov získaných zo štatistickej databázy OECD

Príloha 4: Zobrazenie penetrácie neživ. poistenia pre krajiny V4 v sledovanom období

Penetrácia neživ. poistenia	Slovensko	Maďarsko	Poľsko	Česko	V4
2015	1,30 %	1,10 %	1,40 %	1,90 %	1,43 %
2016	1,15 %	1,20 %	1,60 %	1,80 %	1,44 %
2017	1,40 %	1,20 %	1,80 %	1,70 %	1,53 %
2018	1,19 %	1,20 %	1,80 %	1,70 %	1,47 %
2019	1,40 %	1,30 %	1,70 %	1,90 %	1,58 %
2020	1,40 %	1,40 %	1,70 %	2,00 %	1,63 %
2021	1,20 %	1,30 %	1,70 %	2,00 %	1,55 %
2022	1,40 %	1,20 %	1,50 %	2,10 %	1,55 %

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa údajov získaných zo štatistickej databázy OECD

Príloha 5: Zobrazenie miery tvorby úspor v % pre krajiny V4 v sledovanom období

Miera úspor	Slovensko	Maďarsko	Poľsko	Česko	V4
2015	6,92 %	8,79 %	8,08 %	5,63 %	7,36 %
2016	4,01 %	9,18 %	7,20 %	5,17 %	6,39 %
2017	4,94 %	8,48 %	7,36 %	7,18 %	6,99 %
2018	5,81 %	11,02 %	8,12 %	6,76 %	7,93 %
2019	3,74 %	11,61 %	8,92 %	6,76 %	7,76 %
2020	2,29 %	8,85 %	9,27 %	5,29 %	6,43 %
2021	1,02 %	9,11 %	9,03 %	6,61 %	6,44 %
2022	2,40 %	7,25 %	8,98 %	6,34 %	6,24 %

Zdroj : Vlastné spracovanie podľa údajov získaných zo štatistickej databázy OECD

Príloha 6: Zobrazenie miery tvorby úspor v € pre krajiny V4 v sledovanom období

Miera úspor	Slovensko	Maďarsko	Poľsko	Česko	V4
2015	1 022,78 €	1 007,33 €	903,34 €	905,30 €	959,69 €
2016	599,90 €	1 087,83 €	795,60 €	868,04 €	837,84 €
2017	769,16 €	1 100,70 €	892,03 €	1 316,09 €	1 019,50 €
2018	958,65 €	1 533,98 €	1 054,79 €	1 341,86 €	1 222,32 €
2019	647,77 €	1 741,50 €	1 237,20 €	1 429,74 €	1 264,05 €
2020	391,82 €	1 251,39 €	1 271,84 €	1 066,99 €	995,51 €
2021	187,99 €	1 444,85 €	1 363,53 €	1 472,05 €	1 117,10 €
2022	479,52 €	1 264,40 €	1 553,34 €	1 638,89 €	1 234,09 €

Zdroj: Vlastné spracovanie pomocou programu EXCEL

Príloha 7: Zobrazenie hrubého domáceho produktu pre krajiny V4 v sledovanom období

HDP per capita	Slovensko	Maďarsko	Poľsko	Česko
2015	14 780,00 €	11 460,00 €	11 180,00 €	16 080,00 €
2016	14 960,00 €	11 850,00 €	11 050,00 €	16 790,00 €
2017	15 570,00 €	12 980,00 €	12 120,00 €	18 330,00 €
2018	16 500,00 €	13 920,00 €	12 990,00 €	19 850,00 €
2019	17 320,00 €	15 000,00 €	13 870,00 €	21 150,00 €
2020	17 110,00 €	14 140,00 €	13 720,00 €	20 170,00 €
2021	18 430,00 €	15 860,00 €	15 100,00 €	22 270,00 €
2022	19 980,00 €	17 440,00 €	17 300,00 €	25 850,00 €

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa údajov získaných zo štatistickej databázy Eurostat

Príloha 8: Zobrazenie miery nezamestnanosti pre krajiny V4 v sledovanom období

Miera nezamestnanosti	Slovensko	Maďarsko	Poľsko	Česko	V4
2015	11,50 %	6,60 %	7,70 %	5,10 %	7,73 %
2016	9,60 %	5,00 %	6,30 %	4,00 %	6,23 %
2017	8,10 %	4,00 %	5,00 %	2,90 %	5,00 %
2018	6,50 %	3,60 %	3,90 %	2,20 %	4,05 %
2019	5,70 %	3,30 %	3,30 %	2,00 %	3,58 %
2020	6,70 %	4,10 %	3,20 %	2,60 %	4,15 %
2021	6,80 %	4,10 %	3,40 %	2,80 %	4,28 %
2022	6,10 %	3,60 %	2,90 %	2,20 %	3,70 %

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa údajov získaných zo štatistickej databázy Eurostat

Príloha 9: Zobrazenie miery inflácie pre krajiny V4 v sledovanom období

Inflácia	Slovensko	Poľsko	Maďarsko	Česko	V4
2015	-0,30 %	-0,90 %	-0,10 %	0,30 %	-0,25 %
2016	-0,50 %	-0,70 %	0,40 %	0,70 %	-0,03 %
2017	1,40 %	2,10 %	2,30 %	2,50 %	2,08 %
2018	2,50 %	1,80 %	2,90 %	2,10 %	2,33 %
2019	2,80 %	2,20 %	3,30 %	2,80 %	2,78 %
2020	2,00 %	3,40 %	3,30 %	3,20 %	2,98 %
2021	2,80 %	5,10 %	5,10 %	3,80 %	4,20 %
2022	12,10 %	14,40 %	14,60 %	15,10 %	14,05 %

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa údajov získaných zo štatistickej databázy Eurostat